teluguislam.net

అనుబంధం

بدعات

బిద్అత్ (కొత్తపోకడలు)

'బిద్అత్' - నిర్వచనం

షరీయత్ పరంగా ఎలాంటి ఆధారంగానీ, నిదర్శనం గానీ లేకుండానే పుణ్యార్జన ఉద్దేశ్యంతోనో లేక సత్కార్యం అనే తలంపుతోనో చేసే ప్రతిపనీ బిద్అత్ అనిపించుకుంటుంది. అంటే అటువంటి పనిని మహాప్రవక్త ముహమ్మద్(స) గారు చేసి ఉండటం గానీ, ఆ మేరకు ఆదేశించి ఉండటం గానీ, అనుమతించి ఉండటం గానీ జరగని ఆచరణ అన్నమాట! ఇలాంటి ఆచరణ దైవ సన్నిధిలో ధూత్కరించబడుతుంది (ఆమోద యోగ్యం కాజాలదు). (బుఖారీ, ముస్లిం ఆధారంగా)

ఇస్లాం ధర్మానికి అన్నిటికన్నా అధికంగా నష్టం వాటిల్లజేసేవి ఈ కొంగ్రొత్త చేష్టలే (బిద్ అతులే). ఈ పనులు పుణ్యార్జన ఉద్దేశ్యంతో జరుగుతుండటం మూలంగా వాటిని చేసేవారు వాటిని విడనాడటాన్ని ఊహించనయినా లేరు. కాగా; ఇతరత్రా పాపకార్యాల విషయంలో, కనీసం అవి పాపాలు అన్న ధ్యాస అన్నా ఉంటుంది. అందుచేత పాపం చేసేవాడు ఏదో ఒకనాడు పాపభీతితో దారిలోకి వస్తాడన్న ఆశ ఉంటుంది. పశ్చాత్తాప భావంతో కుమిలిపోతాడనీ, క్షమాభిక్షకై వేడుకుంటాడని ఆశించవచ్చు. కాని బిద్అత్ అలా కాదు. అందుకే హజ్రత్ సుఫియాన్ సౌరీ (రహ్మాలై) ఇలా అంటున్నారు: "షైతాన్‌కు పాపకార్యాల కన్నా బిద్అతులు ఎంతో ప్రీతికరమైనవి."

షరీయత్ దృష్టిలో రెండు పాపాలను విడనాడనంత వరకూ మనిషి సత్కార్యాలు స్వీకార యోగ్యం కావటం గానీ, అతని పశ్చాత్తాపం స్వీకృతి పొందడం గానీ జరగదు. వాటిలో మొదటిది: షిర్క్ [1]. రెండవది: బిద్అత్. షిర్క్‌కు సంబందించి మహనీయ ముహమ్మద్ (స) వారు ఇలా ప్రబోధించారు: 'అల్లాహ్‌కు–దాసునికీ మధ్య తెరపడకుండా ఉన్నంత వరకూ అల్లాహ్ తన దాసుని పాపాలను మన్నిస్తూ ఉంటాడు." ఇది విన్న ప్రియ సహచరులు (ర.అ), 'ఓ దైవ ప్రవక్తా! ఈ తెర ఏది?' అని ప్రశ్నించగా " మనిషి షిర్క్‌కు పాల్పడుతున్న స్థితిలో మరణించటం" అని ప్రవక్త (స) బదులిచ్చారు. (ముస్నద్ అహ్మద్)

బిద్అత్ గురించి ఆయన (సఅసం) చెబుతూ, "బిద్అత్‌ను పరిత్యజించేవరకూ, దానికి పాల్పడే వ్యక్తి పశ్చాత్తాపాన్ని అల్లాహ్ ఆమోదించడు" (త్బ్రానీ) అని అన్నారు. కనుక బిద్అతీ

---

1) షిర్క్‌కు సంబంధించిన వివరాల కోసం మా సంస్థ వారు ప్రచురించిన 'ఏకదైవారాధన' అనే పుస్తకం చదవండి.

యొక్క ఉపమానం: పగలంతా కష్టపడి, చెమటోడ్చి కూడా అలసట తప్ప మరే ఫలితాన్నీ, వేతనాన్నీ పొందలేని శ్రామికుని వంటిది.

ప్రళయ దినాన దైవప్రవక్త (సఅసం) వారు కౌసర్ సరస్సు వద్ద తన అనుచరవర్గానికి నీరు తాపిస్తుండగా కొంతమంది అక్కడికి వస్తారు. వారిని చూచి ప్రవక్త (స) గారు తన వారని భావిస్తారు. అయితే, వీళ్ళు మీ వారు కారనీ, మీ తదనంతరం ధర్మంలో కొత్త పుంతలు తొక్కిన వారనీ దైవదూతలు స్పష్టం చేస్తారు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (సఅసం) ఇలా అంటారు : **سُحْقًا سُحْقًا لِمَنْ غَيَّرَ بَعْدِي (متفق عليه)**

"నా తదనంతరం ధర్మాన్ని మార్చి వేసిన వారు నా నుండి దూరమై పోండి". కనుక దైవప్రవక్త (సఅసం) గారి సున్నత్ కు అనుగుణంగా లేని ఆరాధనలు ఉపాసనలు మార్గభ్రష్టత తప్ప మరేమి కావు. ప్రవక్త గారి విధానానికి అనుగుణంగా లేని ధ్యానం నిరుపయోగమైనది. దైవప్రవక్తగారి పద్ధతికి విరుద్ధంగా ఉన్న దానధర్మాలు నిష్ఫలమైనవి. ప్రవక్తగారి ఆదేశాలతో సమన్వయం చెందని అభ్యాసం, కఠోర పరిశ్రమ పనికిమాలినది. పైగా అది నరకాగ్నిని రాజేసే ఇంధనం గా మారుతుంది.

عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ تَصْلَىٰ نَارًا حَامِيَةً (سورة الغاشيه:3,4)

అంటే: ప్రళయదినాన కొంతమంది కఠోర పరిశ్రమ చేసి అలసిపోయి ఉంటారు. అయితే వాళ్ళు మండే అగ్నికి ఆహుతి చేయబడతారు. (అల్ఘాషియ సూరా-3,4 ఆధారంగా)

బిద్ అతుల వ్యాప్తికి ప్రధాన కారణాలు

1. బిద్ అతుల విభజన :

మన సమాజంలో ఓ పెద్ద వర్గం యొక్క విశ్వాసాలు, అచరణలు చాలా బలహీనంగా ఉన్నాయి కాల్పనికమైన ఆచారాలపై నిలబడి ఉన్నాయి. అందుకే వారు తమ ఈ కాల్పనిక ఆచరణలకు ధర్మంలో ప్రామాణికతను సమకూర్చడం కోసం బిద్ అత్‌ను రెండుగా విభజించి ఒక దానిని అపసవ్యమైన బద్అత్‌గా, మరొక దానిని సవ్యమైన బిద్అత్‌గా అభివర్ణిస్తుంటారు. దైవగ్రంథం,దివ్యప్రవచనాల అవగాహనలేని సామాన్య ప్రజానీకాన్ని తప్పు దారి పట్టిస్తూ అపసవ్యమైన బిద్ ఆత్ నిజంగానే పాపకార్యమని అయితే సవ్యమైన బిద్అత్ పుణ్యార్జన కోసం చేయబడుతుందని వక్కాణిస్తుంటారు. యధార్థానికి మహాప్రవక్త (సఅసం) గారు " కుల్లు బిద్అతిన్ జలాలా" అంటూ బిద్అతులన్నింటినీ మార్గవిహీనతగా, మార్గభ్రష్టతగా ఖరారు చేశారు. (సహీహ్ ముస్లిం).

కాస్త ఆలోచించండి - మగ్రిబ్ నమాజులో ఎవరయినా రెండు రకాతుల సున్నత్ నమాజ్ బదులు మూడు రకాతులు చేస్తే అది స్వీకారయోగ్యమవుతుందా? అది సవ్యమైన బిద్అత్ అవుతుందా? ధర్మంలో ఇలాంటి మార్పులను భరించగలమా?

teluguislam.net

అసలు విషయం ఏమిటంటే సవ్యమైన బిద్అత్ అనే దొడ్డిదోవ ఇస్లాం ధర్మంలో ఎన్నో బిద్అతులను ప్రవేశపెట్టి పరివ్యాప్తి చేయడంలో ప్రధాన భూమికను నిర్వర్తించింది. అనేక సాంప్రదాయక (మస్నూన్) ఆరాధనల స్థానంలో సాంప్రదాయేతర పోకడలు, కాల్పనిక ఆరాధనలు వచ్చి చేరి ధర్మం యొక్క అసలు రూపాన్నే మార్చివేసి, సరికొత్త ధార్మిక కట్టడాన్ని నిలబెట్టే ప్రయత్నం జరిగింది. పీరీ, మురీదీల పేర సరికొత్త పరిభాష ఉనికిలోకి తీసుకు రాబడింది – విలాయత్, ఖిలాఫత్, తరీఖత్, సులూక్, బైత్, నిస్బత్, ఇజాజత్, తవజ్జె, ఇనాయత్, ఫైజ్, కరమ్, జలాల్, ఆస్తాన, దర్‌గాహ్, ఖాన్‌ఖాహ్ వంటి పారిభాషిక పదాలు ప్రవేశపెట్టబడ్డాయి. మురాఖబ, ముజాహిద, రియాజత్, చిల్లాకషీ, కష్ఫుల్, ఖుబూర్, చిరాగా, సబూచ, చుమక్, చఢావే, కుండే, ఘుండే, సమా, రఖ్స్, హాల్, పజద్, కైఫియత్ లాంటి హైందవ సమాజం తరహా పూజా పునస్కారాలు ఆవిష్కరించబడ్డాయి. సమాధుల వద్ద సజ్జాదా నషీన్, గద్దీనషీన్, మఖ్దూమ్, జారూబ్‌కష్, దర్వేష్ మరియు ముజావర్ లాంటి వారు ఈ కాల్పనిక వ్యవస్థకు సంరక్షకులుగా ధ్వజవాహకులుగా చెలామణీ అవుతున్నారు. ఫాతిహా షరీఫ్, ఖుల్ షరీఫ్, దస్వాషరీఫ్, చాలీస్వా షరీఫ్, గ్యారవీషరీఫ్, నియాజ్ షరీఫ్, ఉరుస్ షరీఫ్, మీలాద్ షరీఫ్, ఖుర్‌ఆన్ ఖానీ, జిక్రె మల్ఫూజాత్, కరామాత్ వంటి స్వీయకల్పనా స్మరణలకు, సరికొత్త పోకడలకు "ఆరాధనల" స్థాయిని కల్పించి దివ్యఖుర్‌ఆన్ పారాయణం, నమాజ్, రోజా, హజ్, జకాత్, తస్బీహ్, తహ్‌లీల్, జిక్రెఇలాహీ లాంటి అసలు ధ్యానానికి, ఆరాధనకు దాదాపు స్వస్తి చెప్పటం జరుగుతోంది. ఒక వేళ ఈ ఆరాధనలు మిగిలి ఉన్నా బిద్అత్ వంటి చేష్టల ద్వారా వాటి నిజస్వరూపాన్ని మార్చివేసే యత్నాలు జరుగుతున్నాయి. ఉదాహరణకు:- ఇబాదత్‌లో ఒక విభాగమైన 'జిక్ర్'నే తీసుకోండి. అందులో ఎన్నెన్ని నవీన పోకడలు చోటు చేసుకున్నాయో, ఎన్ని కాల్పనిక విషయాలు జొప్పించబడ్డాయో కాస్త ఆలోచించండి!

ఫర్జ్ నమాజుల తరువాత బిగ్గరగా – సామూహికంగా – ధ్యానం (జిక్ర్) చేయటం, ప్రత్యేకమయిన రీతిలో గుమిగూడి హెచ్చు స్వరంతో ఆలాపాన చేయటం, ధ్యాన సమయంలో అల్లాహు తాలా శుభ నామాలలో హెచ్చుతగ్గులు చేయటం, లక్షన్నర సార్లు అయతె కరీమా స్మరణ నిమిత్తం సమావేశాలు జరపటం, ముహర్రమ్ నెల మొదటి రాత్రిని జిక్ర్ కొరకు ప్రత్యేకించటం, సఫర్ నెలను దరిద్రమైనదిగా భావించి మొదటి బుధవారం నాడు మగ్రిబ్ – ఇషా వేళల మధ్య స్మరణా సదస్సులు ఏర్పాటు చేయటం రజబ్ నెల 27వ రాత్రిని 'మేరాజ్ రాత్రి' అంటూ ప్రత్యేకంగా జాగరణ చేసి ధ్యానించటం షాబాన్ నెల 15న ప్రత్యేకంగా ధార్మిక సమావేశాలు జరిపించటం, సయ్యిద్ అబ్దుల్ ఖాదిర్ జీలానీ (రహ్మాలై) నామస్మరణకై ప్రత్యేక రీతిలో గుమిగూడటం, సయ్యిద్ అబ్దుల్ ఖాదిర్ జీలానీ (రహ్మాలై) గారి కోసం ఓ సప్తాహాన్ని ప్రత్యేకించి ఆ సందర్భంగా ప్రత్యేక ధ్యాన మండలాలు ఏర్పాటు చేయటం, దుఆయె,

గంజుల్అర్ష్, దుఆయె జమీలా, దుఆయె అకాష, దుఆయె హిజ్బుల్ బహర్, దుఆయె అమన్, దుఆయె హబీబ్, అహద్ నామ, దరూదె తాజ్, దరూదె మాహీ, దరూదె తంజీనా, దరూదె అక్బర్, హైకల్ షరీఫ్ సప్తాహం, చహలె కాఫ్ – ఇత్యాది వేడుకోళ్ళ ఏర్పాటు – ఇవన్నీ ఫుట్‌పాత్‌లపైనా, చెట్ల క్రింద, దర్గాల వద్ద, రైల్వే ప్లాట్‌ఫారాలపైన అత్యంత చౌకగా అమ్మబడే పుస్తకాలలో లిఖించబడి ఉంటాయి. ఆ రాతలకు ఎలాంటి ఆధారాలు గానీ, రెఫరెన్సులు గానీ ఉండవు. మిడిమిడి జ్ఞానం కల అమాయక ముస్లింలు ఆ పుస్తకాలను కొని శ్రద్ధతో వాటిని చదువుతుంటారు. భక్తిశ్రద్ధలతో వాటిని భద్రపరుస్తూ ఉంటారు. ఆపద సమయాలలో ఆ పుస్తకాలను ఆశ్రయిస్తూ ఉంటారు.

ఇక నమాజ్, రోజా, జకాత్, హజ్, ఉమ్రా, ఖుర్బానీ వంటి ఆరాధనలలో జొరబడిన బిద్అతులు మరింత తీవ్రంగా ఉన్నాయి. ఇంకా ఇతరత్రా వ్యవహారాలలో ఉదాహరణకు: పుట్టినరోజు, వివాహాది శుభకార్యాలు, రోగం, మరణం, అంత్యక్రియలు, సమాధుల సందర్శన, ఈసాలె సవాబ్ మొదలగు విషయాలలో సృష్టించబడిన కొత్త పోకడలను గురించి వ్రాయాలంటే ఇక్కడ వీలుపడదు. దాని కోసం మరో పుస్తకం వ్రాయాల్సి వుంటుంది. ఈ విధంగా 'బిద్అతె హసన' పేరుతో కల్పించ బడిన అపమార్గం, అజ్ఞాన అపాయం ఇస్లాంను ఓ సరికొత్త రూపంలో, పరిసరాలలో ఉన్న ఇతర ధర్మాల రూపంలో నిలబెడుతున్నది. ఈ విధంగా ఈ 'బిద్అతె హసన' అనుదినం ముస్లిం సమాజంలో నవీన పోకడల్ని పెంచుతూ ఇస్లాం రూపురేఖలను మార్చివేసే స్థాయికి చేరుకుంటోంది. (తస్మాత్ జాగ్రత్త!).

2. అంధానుసరణ

నిరక్షరాస్యులైన ముస్లింలలో చాలామంది తమ పూర్వీకుల అనుసరణలో, సున్నత్‌తో ఎలాంటి సంబంధంలేని దురాచారాల కోరల్లో దారుణంగా చిక్కుకుని ఉన్నారు. తాము చేసే ఈ ఆచారాలకు ఇస్లాంతో గల సంబంధం ఏమిటి? అని ఆలోచించడానికి వారు సిద్ధం కారు. ఇలాంటి వారు అన్ని కాలాల్లోనూ చెప్పేదొకటే.

بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ (سورة الشعراء:26-74)

అంటే, " మేము మా పూర్వీకులను ఇలా చేస్తుండగా చూశాము. కనుక మేమూ ఇలాగే చేస్తున్నాము." (26-74)

మరికొంతమంది దైవభీతిలేని దుష్ట పండితుల మాటలు విని ఈ ఆచార దురాచారాల శృంఖలాలలో బంధితులయ్యారు. ఇంకా కొంతమంది తమ పరిపాలకుల (వీరిలో చాలా మంది ధార్మిక విశ్వాసాలకు దూరంగా ఉంటారు) పాద చిహ్నాలలో నడుచు కుంటూ సమాధుల వద్ద గడపటం, ఖుర్ఆన్ ఖానీ, ఫాతిహా ఖానీ వంటి సదనాలు ఏర్పాటు చేయటం, మీలాద్ సమావేశాలు నిర్వహించటం వంటి కార్యక్రమాలలో కాలక్షేపం చేస్తూ

teluguislam.net

ఉంటారు. మరికొంత మంది ఆచార సంప్రదాయాల అనుసరణలో ఈ బిద్అతులను అవలంబిస్తుంటారు – అన్ని పరిస్థితులలోనూ ఈ అపమార్గానికి కారణం ఒక్కటే – అదే అంధానుసరణ! (అది పూర్వీకుల పేరుతో జరిగినా, దుష్ట పండితులు చెప్పిన దాని ప్రకారం జరిగినా ఏలినవారి 'పుణ్యమా' అని జరిగినా, ఆచార సంప్రదాయాల వెల్లువలో జరిగినా మొత్తం మీద ఇది ముమ్మాటికీ అంధానుసరణే.

3. మహనీయుల మర్యాదలో మితిమీరటం

మహనీయుల, పుణ్యపురుషుల పట్ల మితిమీరిన మర్యాద కూడా ఇస్లాం ధర్మానికి నష్టం చేకూర్చింది. దైవభీతి పరాయణులైన సజ్జనదాసుల సహ చర్యం, వారిపట్ల ప్రేమాభిమానం ధర్మసమ్మతం మాత్రమే కాదు, ధార్మిక దృష్టికోణంతో అది అవసరం కూడా. అయితే ఈ ప్రేమాదరణ అంధానుసరణగా మారినప్పుడే సమస్యలు వచ్చిపడతాయి. ఒక్కోసారి ఆ సజ్జనుల స్వంత అభిప్రాయాలు, సున్నత్‌తో సంబంధంలేని వారి పలుకులు కూడా వారి శిష్యగణానికి ఫక్తు ధార్మిక విషయాలుగానే అనిపిస్తాయి. పుణ్యార్జన సంకల్పంతో వాళ్లు వాటిని ఆచరణలో పెడతారు. ఆఖరికి ఆ సజ్జనుల స్వప్నాలు, వారి వ్యక్తిగత అనుభవాలు, వాళ్ల వృత్తాంతాలు – అన్నీ శిష్యకోటి దృష్టిలో ధార్మిక విధులుగా పరిణమిస్తాయి. ఫలితంగా సామాన్య ప్రజానీకం ముందు అదంతా ధర్మంలో అంతర్భాగంగా పరిచయం చెయ్యబడుతుంది. యదార్థానికి ఇదంతా అతిశయిల్లిన ప్రేమ మూలంగా సంభవించింది. ఈ విధంగా ప్రవక్త (స) విధానంతో ఏ మాత్రం సంబంధంలేని పోకడలు ప్రజా బాహుళ్యంలో స్థానం సంపాదించి, వ్యవస్థీకృతం అయిపోయినాయి. అభిజ్ఞ వర్గాల ప్రకారం; భారత ఉపఖండంలో సూఫీలు ఇస్లాం ధర్మ పరిచయానికి పూనుకున్నప్పుడు ఇక్కడి ప్రజలు (ముస్లిమేతరులు) సంగీతం, గానం పట్ల ఎక్కువ మక్కువ గల వారన్న సంగతిని గమనించారు. అందుకే ఆ మహనీయులు ఇస్లాం ధర్మ పరిచయ కార్యక్రమంలో 'సమా', ఖవ్వాలీ వంటి అంశాలను కూడా ఆవిష్కరించారు. మహనీయుల ఈ పని అప్పటికీ ధర్మ సమ్మతంగా ఉంది; ఇప్పటికీ అది ధర్మసమ్మతమే.

మా దృష్టిలో ఇలాంటి వృత్తాంతాలు కాల్పనికం, సూఫీ మహనీయులపై నింద తప్ప మరేమీకాదు. ఒక వేళ ఇటువంటి సంఘటన ఒకటీ అరా ఎక్కడయినా, ఎప్పుడయినా జరిగినా అది మనకు ప్రామాణికం కాకూడదు. ఎంత గొప్ప సజ్జనులైనా సరే వారు చేసిన ఏదైనా పని దైవం మరియు దైవప్రవక్త ఆదేశాలకు విరుద్ధంగా ఉన్నప్పుడు అది మనకు ప్రమాణం కాజాలదు. ఆదర్శం అసలే కాజాలదు – పైకి అది ఎంత యుక్తితో పరమార్థంతో కూడుకున్న విషయంగా కనిపించినా సరే!

4. భిన్నాభిప్రాయాలని చెప్పి దాటవేయటం భావ్యమా ?

కొంత మంది ధర్మ ప్రచారకులు బిద్‌అతులను భిన్నాభిప్రాయంతో కూడిన అంశాలని చెప్పి ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో సమాజంలో బిద్‌అతులను (క్రొత్త పోకడలను) వ్యాప్తి చేయటంలో దోహదపడుతున్నారు. ఏదేని విషయంలో ఇరువైపులా బలమైన హదీసులు లేక బలమైన ఆధారాలు ఉన్నప్పుడే భిన్నాభిప్రాయాలు ఏర్పడుతాయి. ఉదాహరణకు నమాజ్‌లో రఫెయదైన్ చేయటం (రెండు చేతులెత్తటం), ఆమీన్ బిగ్గరగా పలకటం వంటి అంశాలున్నాయి. వాటి గురించి ఇరువైపులా ఆధారాలుండటం వల్ల ద్వంద్వాభిప్రాయాలకు ఆస్కారముందని అనవచ్చు. కాని సహీహ్‌హదీసు కాదు కదా, కనీసం బలహీనమైన హదీసు కూడా లేని అంశాలను, ఏ ఒక్క ఆధారం కూడా లేని అంశాలను గురించి, అవి భిన్నాభిప్రాయంతో కూడిన అంశాలని తాపీగా చెప్పి విషయాన్ని దాటవేయటం ఎంత వరకు సమంజసం? రస్మెఫాతిహా, రస్మెఖుల, దస్‌వా, చాలీస్వా, గ్యారవీ, ఖుర్‌ఆన్ ఖానీ, మీలాద్, బర్సీ, ఖవ్వాలీ, సందల్‌మాలీ, చిరాగా, కుండే, ఝుండే మొదలగు విషయాలు ఈ మధ్య పొడసూపిన నవీన పోకడలే. వాస్తవానికి ఒక శతాబ్దికి పూర్వం ఊహామాత్రంగా నైనా ఇలాంటివి ఉన్నట్టు కనిపించవు. కాబట్టి ఇలాంటి కొత్త చేష్టలను "అభిప్రాయ భేదంతో కూడిన అంశాలు" అని చెప్పి చేతులు దులుపుకోవటమంటే పరోక్షంగా అవి పరిఢవిల్లడానికి సహకరించడమే నన్నమాట!

5. సున్నతె సహీహ్ (ప్రామాణికమైన విధానం) పట్ల అవగాహనా లోపం

అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం) వారి ఆదేశాలను శిరసావహించి పాటించటం ప్రతి ముస్లిం విద్యుక్త ధర్మం కావటం వల్ల చాలా మంది ముస్లింలు దైవప్రవక్త (స) వైపుకు మరలించిన ప్రతి విషయాన్నీ సున్నత్‌గా తలపోసి తదనుగుణంగా ఆచరించటం మొదలెడతారు. అది నిజంగా సున్నతేనా? లేక అది దైవప్రవక్త (స) వైపుకు ఉత్తుత్తిగానే మరలింపజేయబడినదా? అనే విషయమై తరచి చూచేవారు కొద్దిమంది మాత్రమే ఉంటారు. ప్రజాసామాన్యం యొక్క ఈ బలహీనత లేక అవగాహనా లోపంవల్ల నిరాధారమైన ఎన్నో విషయాలు జొప్పించబడ్డాయి. వాటిని అనేకమంది ధర్మాచారాలని భావించి, పుణ్యార్జన ఉద్దేశ్యంతో చేసుకుంటూ వస్తున్నారు. మాకు తెలిసినంతవరకు ఎంతోమంది నిజానిజాలు, ప్రామాణిక హదీసులు – బలహీనమైన హదీసుల గురించి స్పష్టంగా తెలిసిన మీదట బలహీనమైన వాటిని వదలి ప్రామాణికమైన వాటిని స్వీకరించటంలో క్షణం సేపు కూడా తాత్సారం చేయలేదు. నిజానిజాలను, ఆధార నిరాధారాలను గురించి క్షుణ్ణంగా తెలిసిన వారు ముందుకు వచ్చి ఈ 'విచక్షణ'ను గురించి జన సామాన్యానికి విడమరచి చెప్పాలి. బిద్‌అతుల ఊబిలో నుండి ప్రజలను బయటికి తీయాలి. ఇది జ్ఞాన సంపన్నుల బాధ్యత. సత్య ధర్మ ప్రచారం కొరకు నడుం బిగించి

రేయింబవళ్లు చిత్తశుద్ధితో శ్రమిస్తున్న సోదరులకు మేము దీని గురించి అత్యంత వినయంగా మనవి చేసుకుంటున్నాము. అనేక మంది వక్తలు తమ ప్రసంగాలలో, చర్చలలో పరిశోధన చేయకుండానే "హదీసులో చెప్పబడినట్లుగా.." లేక " మహాప్రవక్త (సఅసం) వారు ప్రవచించినట్లుగా..." లాంటి పదాలను విరివిగా – స్థూల దృష్టితో– ఉపయోగిస్తూ ఉంటారు. గుర్తుంచుకోండి – మహనీయ మహమ్మద్ (సఅసం) గారి వైపుకు ఏదేని మాటను మరలించటం అన్నది ఎంతో బాధ్యతతో, బరువుతో కూడుకున్నది. ఈ విషయమై ప్రవక్త (సఅసం) వారు ఏమన్నారో తెలుసా?! "ఎవరయితే ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా అసత్య విషయాన్ని నా వైపుకు మరలించాడో అతడు నరకంలో తన స్థానాన్ని నిర్మించుకున్నాడు" అని ఆయన (స) హెచ్చరించారు (సహీహ్ ముస్లిం ఆధారంగా). కాబట్టి ప్రజలకు సన్మార్గం చూపడానికి ఉద్యమించిన వారు అసలు విషయాన్ని క్షుణ్ణంగా తెలుసుకున్న మీదటే, సత్యమని నిరూపితమైన దానిని ప్రజలకు చెప్పాలి. ఇక ప్రజలు కూడా ఈ విషయంలో జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి. మహాప్రవక్త (స) ప్రవచించారని తెలియజేయబడిన విషయమై విచారించి నిజంగానే ప్రవక్త (స) అలా చెప్పారని నిర్ధారణ అయిన మీదటే దానిని ఆచరణలో పెట్టాలి.

హదీసు నిరాకరణ ఉపద్రవం

హదీసుల నిరాకరణకు సంబంధించినంత వరకు ఒక విషయం దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి. అదేమంటే ముస్లింలలో హదీసులను షరీయత్ పరంగా తిరస్కరించిన వారి సంఖ్య చాలా తక్కువ. అయితే అలాంటి వారిలో కూడా చాలామంది హదీసు లేక సున్నత్ తప్పనిసరి అన్న విషయాన్నయితే అంగీకరిస్తారుగానీ వాటి నుండి పలాయనం చిత్తగించడానికి రకరకాల వంకలు పెట్టి అపారమయిన హదీసు నిధిని సందేహాస్పదంగా నిలబెట్టే ఏహ్యామైన ప్రయత్నాలలో అహోరాత్రులు మునిగి ఉన్నారు. హదీసును నిరాకరించే ప్రబుద్ధుల ఆక్షేపణల్ని అధ్యయనం చేస్తే ముందుకు వచ్చే విషయాలు కడు ఆసక్తికరంగా ఉన్నాయి. వారు వాదించే దాని ప్రకారం, షరీయత్ ఆదేశాల బజారు ఉంది. అందులో కొనుగోలుకై వెళ్లిన వారికి అన్ని వస్తువులను పరికించి చూచే స్వేచ్ఛ ఉంది. వారు తమకు నచ్చిన దానిని గ్రహిస్తారు. తమ స్వభావానికి అను గుణంగా ఉన్న వస్తువును కొంటారు. తమకు నచ్చని దానిని అక్కడే పెట్టేస్తారు. హదీసును నిరాకరించే వారి దగ్గర ఉన్న క్రియాత్మక ధోరణి ఇదే. వారిలో కొందరు మహిమల్ని నిరాకరించే వారైతే, మరికొందరు రోజూ ఐదు పూటల నమాజు బదులు రెండు పూటల నమాజు చాలని అంటారు. ఇంకొందరు మూడు నమాజులకు ఒకటి లేదా రెండు పూటల నమాజు సరిపోతుందని అంటారు. వేరొక వ్యక్తి హజ్ మరియు ఖుర్బానీ వంటి క్రియలకు బదులు ఆ పైకాన్ని సంక్షేమ కార్యక్రమాలకై వెచ్చిస్తే మంచిదని సలహా ఇస్తాడు. మరొక వ్యక్తి జకాత్ గురించి వ్యాఖ్యానిస్తూ, స్థితిమంతుడైన వ్యక్తి నుండి

ఎంత సొమ్ము వసూలు చేయాలన్న విషయాన్ని ప్రభుత్వానికే వదలి వేయాలని అంటాడు. దైవప్రవక్త (స)కు విధేయత చూపటం అన్నది ఆయన (స) జీవిత కాలం వరకే పరిమితమనీ, ఇప్పుడు అవసరం లేదని వేరొకడు వ్యాఖ్యానిస్తాడు. ఖుర్‌ఆన్ ఆదేశాలకు తాత్పర్యం చెప్పేందుకు ఆధునిక యుగంలోని ముఫ్తీలను నియమించాలని ఒకాయన సూచించగా ఈ బాధ్యతను ప్రభుత్వానికి అప్పజెప్పాలని మరొకాయన ఉచిత సలహా ఇస్తాడు. హదీసు నిరాకరణ ఉపద్రవానికి ప్రభావితమైన, పాశ్చాత్య ఆలోచనా సరళికి దాసోహమన్న ప్రగతిశీలక మేధావులు కూడా హదీసులను అనుమానాస్పదంగా చేయడానికి తమ శక్తియుక్తులను ధారబోశారు. నేడు పాశ్చాత్య సమాజాలకు లభించిన స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలే ప్రాచ్య సమాజానికి కూడా ప్రాప్తమవ్వాలన్నది వారి ఏకైక లక్ష్యం. స్త్రీల విశృంఖల వాతావరణం, హక్కులు, గానా బజానా, ఇంకా ఇతరత్రా నీతి బాహ్యతను, అశ్లీలాన్ని వ్యాపింపజేసే పనులు, లంచగొండితనం, వడ్డీ, జూదం, మద్యపానం, వ్యభిచారం వంటి హరామ్ (అధర్మ) పనులకు కూడా ఏదో ఒక రీతిలో, ఏదో ఒక స్థాయిలో షరీయత్ పరంగా పర్మిట్ లభించాలన్నది వారి కోరిక.

హదీసు వేత్తల సేవలు – ఒక్క చూపులో !

హదీసు తిరస్కారుల ఆక్షేపణలను పరిశీలించడానికి ముందు మనం హదీసుల సంరక్షణ కోసం ఉలమాలు, హదీసువేత్తలు సలిపిన అవిరళ కృషి, వారి అసాధారణ త్యాగాలపై ఓసారి దృష్టిని సారించటం అవసరం. జ్ఞాన జగతిలో 'హదీసుల సంరక్షణ అన్నది ఎంత బ్రహ్మాండమైన కార్యమంటే, దాని గొప్పతనానికి అన్యులు సయితం జోహార్లు అర్పిస్తారు. ప్రఖ్యాత విమర్శకుడు ప్రొఫెసర్ మార్గరెట్ దీని గురించి వ్యాఖ్యానిస్తూ "హదీసు విద్యపై ముస్లింలు గర్వపడటం సమంజసమే" అన్నాడు. మరో విమర్శకుడు గోల్డ్ జీహార్ హదీసు పండితుల సేవల్ని కొనియాడుతూ ఇలా అన్నాడు. " హదీసువేత్తలు ఇస్లాం జగత్తులో ఒక మూల నుంచి ఇంకో మూల వరకు, స్పెయిన్ నుంచి మధ్యాసియా వరకు గాలించారు. ఒక్కో పట్టణం, ఒక్కో పల్లె, ఒక్కో వాడ కాలినడకన తిరిగి హదీసులను సేకరించారు. వాటిని తమ శిష్యగణంలో వ్యాపింపజేశారు. బహుదూరపు బాటసారులు యాత్రీకులు అనే బిరుదులకు ఎవరయినా అర్హులంటే నిస్సందేహంగా వీరే!"

హజ్రత్ అబూ అయ్యూబ్ అన్సారి (రజి) కేవలం ఒక్క హదీసును గురించి శోధించడానికి మదీనా నుండి ఈజిప్టుకు ప్రయాణం కట్టారు. హజ్రత్ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లాహ్ (రజి) ఒక్క హదీసును వినడానికి నిరంతరం నెల రోజుల పాటు ప్రయాణం చేశారు. హజ్రత్ మక్‌హూల్(రహ్మ.లై) హదీసు విద్యను ఆర్జించే నిమిత్తం ఈజిప్టు, సిరియా, హిజాజ్, ఇరాక్ దేశాలను సందర్శించారు. "హదీసు పరిజ్ఞానంకోసం తొలిసారి ఇంటి నుండి బయలు దేరితే ఏడేళ్ళ దాకా ప్రయాణం కొనసాగించాల్సి వచ్చింది" అని ఇమామ్ రాజీ (రహ్మ.లై)

teluguislam.net

చెప్పారు. ఇమామ్ జహబీ (రహ్మ.లై) గారు ఇమామ్ బుఖారీ (రహ్మ.లై) గురించి చెబుతూ, ఆయన బుఖారా పట్టణంలోని పండితుల నుండి హదీసు విద్యను నేర్చుకున్న పిదప బల్ఖ్, బగ్దాద్, మక్కా బస్రా, కూఫా, సిరియా, అస్కలాన్, హరుస్, మరియు డెమాస్కస్ ఉలమాల నుండి హదీసు జ్ఞానం ఆర్జించారు. యహ్యా బిన్ సయీద్ ఇల్ఖితాన్ (రహ్మ.లై) హదీసు విద్య కోసం తన గురువుగారైన షేబా (రహ్మ.లై) దగ్గర పదేండ్లు గడిపారు. నాఫె బిన్ అబ్దుల్లాహ్ (రహ్మ.లై) ఇలా అంటున్నారు. "నేను ఇమామ్ మాలిక్ (రహ్మ.లై) గారి దగ్గర నలభై యేళ్ళో, ముప్ఫయి యేళ్ళో ఉన్నాను. ప్రతి రోజూ ఉదయం, మధ్యాహ్నం, సాయంత్రం వేళల్లో ఆయన సమక్షంలో హాజరయ్యేవాణ్ణి". తాను సయీద్ బిన్ ముసయ్యిబ్ (రహ్మ.లై) శిష్యరికంలో ఇరవై సంవత్సరాలు ఇట్టే గడిపేశాను అని ఇమామ్ జహరీ (రహ్మ.లై) చెప్పారు. అబ్దుల్లా బిన్ ముబారక్ (రహ్మ.లై) గారైతే పదకొండు వందల మంది హదీసువేత్తల ద్వారా హదీసు విద్య నేర్చుకున్నారు. ఇమామ్ మాలిక్ (రహ్మ.లై) తొమ్మిది వందలమంది గురువుల వద్ద హదీసు జ్ఞానమార్జించారు. హెష్షామ్ బిన్ అబ్దుల్లాహ్ 1700 మంది హదీసువేత్తల ద్వారా హదీసు సంపదను పొందారు. అబూ నయీమ్ ఇస్బిహానీ (రహ్మ.లై) 800 మంది హదీసు పండితుల దగ్గర పాఠాలను నేర్చుకున్నారు.

హదీసు పండితులు హదీసు జ్ఞానార్జన కోసం యావజ్జీవితాన్ని దృఢ విశ్వాసంతో అంకితం చేయటమే కాదు, తమ వద్దనున్న మూలధనాన్ని సయితం ఈ బృహత్తర కార్యం కోసం అర్పించారు. ఆ తరువాత తమపై వచ్చి పడిన కఠినాతి కఠినమైన పరీక్షల్ని ఎదుర్కొన్నారు. అయినా ఎన్నడూ ఈ కార్యదీక్షలో వారి అడుగులు తడబడలేదు. ఇమామ్ మాలిక్ (రహ్మ.లై) తమ గురువర్యులైన రబీ (రహ్మ.లై) గురించి ఇలా వ్రాశారు. "హదీసు విద్యాన్వేషణలో ఆయన ఎంతగా లీనమై పోయారంటే ఈ లక్ష్యసాధన కోసం ఇంటిపై కప్పుపై ఉన్న పెంకుల్ని సయితం అమ్మివేశారు. పేదరిక స్థితి ఎలా ఉండేదంటే చెత్తా చెదారంలో పడి వున్న ఖర్జూరపు ముక్కల్ని ఏరుకుని తినవలసి వచ్చింది." యస్‌బీబిన్ మోయీన్ (రహ్మ.లై) గురించి ఖతీబ్ (రహ్మ.లై) పొందుపరచిన ఉల్లేఖనం ఇలా ఉంది. ఆయన హదీసు విద్యను ఆర్జించడానికి పదిన్నర లక్షల దిర్హమ్‌లు ఖర్చుపెట్టారు. ఆఖరికి పరిస్థితి ఎంత వరకు వచ్చిందంటే తొడగటానికి పాదరక్షలు కూడా లేకుండా పోయాయి. అలీబిన్‌ఆసిమ్ వాస్తీ (రహ్మ.లై) హదీసు జ్ఞానం కోసం ఒక లక్ష దిర్హములు ఇమామ్ జహీమీ (రహ్మ.లై) లక్షన్నర, ఇబ్నెరుస్తుం (రహ్మ.లై) మూడు లక్షలు, హెషామ్ బిన్ అబ్దుల్లాహ్ (రహ్మ.లై) ఏడు లక్షల దిర్హములు ఖర్చుపెట్టారు. ఇమామ్ బుఖారీ (రహ్మ.లై) వంటి స్థితిమంతులు, గారాబంగా పెరిగిన వ్యక్తి హదీసు విద్యకోసం పేదరిక ప్రదేశంలో ఎలాంటి పరిస్థితుల్ని ఎదుర్కొన్నారో, ఎన్ని పస్తులున్నారో తెలుసుకోవాలంటే ఆయన సహవాసి, సహ విద్యార్థి అయిన అమ్ర్ బిన్‌హఫ్స్ (రహ్మ.లై) వివరించిన ఈ సంఘటనను చదవాలి.

ఆయన ఇలా వ్రాశారు. “బస్రాలో మేము ముహమ్మద్ బిన్ ఇస్మాయీల్ (బుఖారీ) తో కలసి హదీసు వ్రాసేవారము. కొన్నాళ్ల తరువాత బుఖారీగారు దర్స్ (పాఠం) కొరకు రావటం లేదన్న సంగతి ఆరాతీయబడింది. వెతుక్కుంటూ మేము ఆయన ఇంటికి వెళ్ళాము. ఆయన ఇంట్లో ఓ చీకటి గదిలో ఉన్నారు. విద్యాపీఠానికి రావటానికి అవసరమైన కనీస దుస్తులు కూడా లేని కారణంగా ఆయన ఇంట్లోనే ఉండి పోవాల్సి వచ్చింది. విచారించగా, ప్రయాణ సామాగ్రి అంతా అయిపోయిందనీ ఆఖరికి దుస్తుల్ని కుట్టించుకోవడానికి కూడా పైసలు లేవని తెలిసింది. విద్యార్థులు తలాకొంత పైకం వేసుకుని బుఖారీ (రహ్మ.లై) కోసం దుస్తులు ఏర్పాటు చేయగా, ఆనాటి నుంచి తిరిగి ఆయన తరగతులకు రాసాగారు. ఇమామ్ అహ్మద్ బిన్ హంబల్ (రహ్మ.లై)హదీసు విద్య కోసం యమన్ వచ్చినపుడు లుంగిలు నేతపని చేసి వాటిని అమ్మేవారు. వాటి అమ్మకం ద్వారా తన జీవనావసరాలు తీర్చుకునేవారు. విద్యార్జన తరువాత యమన్ దేశం నుండి తిరిగి వెళ్ళే సమయానికి ఋణ గ్రస్తులైపోయారు. తన పాదరక్షలను సయితం ఋణం క్రింద ఇచ్చేసి చెప్పుల్లేకుండానే ప్రయాణం కట్టారు. మార్గమధ్యంలో ఆకలిబాధ తీర్చుకోవడానికిగాను ఒంటెలపై సామాను పెట్టే, సామాను దించే కూలీ పని కూడా చేశారు. వచ్చిన కూలి డబ్బుతో జరుగుబాటు అయ్యేది.

హదీసు విద్యార్జన కోసం, హదీసు పరివ్యాప్తి కోసం పండితులు, హదీసువేత్తలు చేసిన త్యాగాలు వారి ఆకలిదప్పులకు, కఠోరపరిశ్రమకు మాత్రమే పరిమితం కావు–అనేక మంది హదీసువేత్తలు సమకాలీన అధికారమదాంధులైన పరిపాలకుల ఆగ్రహావేశాలకు గురి కావలసి వచ్చింది. బనూఉమయ్యా పరిపాలనాకాలంలో ముహమ్మద్ బిన్ సిరీన్, హసన్ బసరీ, అబ్దుల్లాహ్ బిన్ అబీరాఫె, యహ్యా బిన్ ఉబైద్, ఇబ్నెఅబీ కసీర్ (రహ్మ.లై) లాంటి, ఎన్నదగ్గ హదీసువేత్తలు రాజ్యాధికారుల దురాగతాలకు, వేధింపులకు లోను కావలసి వచ్చింది. బనూ అబ్బాస్ పరిపాలనా కాలంలో ఇమామ్ దారుల్ హిజరతుల్ మాలిక్ బిన్ అనస్ (రహ్మ.లై) గారి నగ్నవీపుపై కొరడా ఝుళిపించబడింది. హజ్రత్ సుఫియాన్ సౌరీ వంటి అగ్రశ్రేణి హదీసువేత్తను తుదముట్టించమని ఆదేశమయ్యింది. ఇమామ్ షాఫయి (రహ్మ.లై) గారిని నిర్బంధించి దారుల్ ఖిలాఫాకు కాలినడకన పంపటం జరిగింది. ఇమామ్ అహ్మద్ బిన్ హంబల్ (రహ్మ.లై) గారు దైవగ్రంథం, దైవప్రవక్త (స) సున్నత్‌ల కోసం అనుభవించిన అసాధారణమైన జులుం చరిత్రలో ఓ విషాదకరమైన, అధ్యాయంగా మిగిలి పోతుంది. ఇమామ్ అబూహనీఫా (రహ్మ.లై) గారి భౌతిక కాయం కారాగారంలోని అత్యంత ఇరుకైన స్థలం నుండి లేపబడింది. ఈ త్యాగధనులపై అల్లాహ్ కోటానుకోట్ల అనుగ్రహాలను కురిపించుగాక! వారు పరిస్థితుల ప్రాబల్యానికి ఎదురీది ఎన్ని ఇక్కట్లు ఎదురయినాసరే అంతిమ దైవప్రవక్త (సఅసం) గారి జ్ఞానజ్యోతిని పెనుగాలుల నుండి సురక్షితంగా ఉంచే తమ వంతు కర్తవ్యాన్ని సమర్థవంతంగా నిర్వర్తించారు.

ధన ప్రాణ త్యాగాలతో పాటు ఆ హదీసువేత్తల పరిశోధనా కృషి కూడా ఎల్లప్పుడూ మన దృష్టిపథంలో ఉండాలి. దైవప్రవక్త (సఅసం) గారి హదీసులను ఎవరి ద్వారానయినా విన్నప్పుడు వాటిని స్వీకరించటంలో వారు ఎంతో జాగ్రత్త వహించేవారు. ఎవరయినా సాక్ష్యం ఇవ్వనంత వరకూ హజ్రత్ అబూబకర్ (ర.అ) హజ్రత్ ఉమర్‌ఫారుఖ్ (ర.అ) లు హదీసును స్వీకరించేవారు కాదు. హజ్రత్ అలీ (ర.అ) గారైతే ఉల్లేఖకుని చేత ప్రమాణం చేయించిన మీదటే అది సత్యమని ధృవీకరించేవారు. హజ్రత్ ఉస్మాన్ (ర.అ) గారు జాగ్రత్తపడే ఉద్దేశ్యంతో వీలయినంత తక్కువగా హదీసులను ఉదాహరించేవారు. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ మస్‌వూద్ (ర.అ) గారు హదీసును వివరించినపుడు బాధ్యతా భావంతో ఆయన ముఖకవళికలు మారిపోయేవి. హజ్రత్ అనస్ (ర.అ) గారు హదీసును వినిపించినపుడు, తన మాటల్లో ఎక్కడ హెచ్చుతగ్గులు జరిగాయోనన్న భయం చేత, "అవ్‌కమా ఖాల్" (లేదా దైవప్రవక్త - సఅసం- వారు ప్రవచించినట్లుగా) అని అనేవారు. వృద్ధాప్యం కారణంగా తమలో జ్ఞాపకశక్తి సన్నగిల్లిందన్న అనుమానం ఆ ప్రియసహచరుల (రజి అల్లాహు అన్‌హుం) కు ఏమాత్రం కలిగినా వారు హదీసులను వివరించటం మానేసేవారు. హదీసులు వినిపించండని ప్రజలు హజ్రత్ అర్‌ఖమ్ (ర.అ) గారిని ఒకసారి కోరగా, "మేము ముసలివారమై పోయాము. జ్ఞాపకశక్తి క్షీణించింది. దైవప్రవక్త (సఅసం) గారి హదీసులను వినిపించమనేది చాలా సున్నితమైన, క్లిష్టతరమైన విషయం" అని సమధానమిచ్చారు. ఇమామ్ మాలిక్ బిన్ అనస్ (రహ్మ.లై) ఇలా అన్నారు. మేము మదీనావాసులైన ఎంతోమంది హదీసు వేత్తలను ఎరుగుదుము. వారు ఎంతో విశ్వసనీయులైన దైవభీతి పరాయణుల, బైతుల్‌మాల్ (కోశము)నకు అధికారిగా నియమిస్తే ఒక్కపైసా కూడా కాజేయజాలని సద్వర్తనులు చెప్పిన హదీసులను కూడా ఒక్కోసారి స్వీకరించేవారు కారు.

ప్రఖ్యాత హదీసువేత్త యహ్‌యీ బిన్ సయీద్ (రహ్మ.లై) ఇలా చెప్పారు. "మేము ఎంతో మందికి లక్షలాది దిర్హములు సయితం ఇవ్వడానికి జంకేవారం కాము. కాని వారు ఉల్లేఖించిన హదీసులు మాత్రం మాకు స్వీకారయోగ్యం కాలేక పోయేవి. మొయిన్ బిన్ ఈసా (రహ్మ.లై) అనే హదీసు వేత్త చెప్పిన మాటలిలా ఉన్నాయి. " నేను ఇమామ్ మాలిక్ (రహ్మ.లై) గారి ఆధారంగా నుడివిన హదీసులు ఒక్కోటి ముప్ఫయిసార్లు చొప్పున విన్నాను." ముహద్దిస్ ఇబ్రాహీం బిన్ అబ్దుల్లాహ్ అల్ హర్దీ(రహ్మ.లై) ఇలా పలికారు. "నేను నా గురువుగారైన హషీమ్-రహ్మ.లై -ద్వారా ఉటంకించే హదీసుల్లో ఒక్కో దానిని ఇంచుమించు ముప్ఫయిసార్లయినా విని ఉంటాను." ప్రఖ్యాత హదీసువేత్త ఇబ్రాహీం బిన్ సయీదుల్ జవహరీ (రహ్మ.లై) పలుకులను గమనించండి. "ఒక్కో హదీసు నూరు వర్గాల నుంచి నాకు అందనంతవరకూ ఆ హదీసు విషయంలో నన్ను నేను అనాథగానే భావిస్తాను".

హదీసుల పరిశీలన మరియు పరిశోధన విషయంలో హదీసువేత్తలు నిర్వర్తించిన అమోఘమయిన పాత్రను చూస్తుంటే ఆశ్చర్యం కలుగుతుంటుంది. ఈ జాగ్రత్త మరియు

శ్రద్ధాసక్తుల విషయంలో ఆధునిక యుగపు మేధావులు, ప్రగతిశీలక వ్యక్తులు గతించిన ఆ మహనీయుల దరిదాపులకు కూడా చేరలేరు. ప్రముఖ జర్మన్ విమర్శకుడు డా.స్ప్రింగ్ "ఇసాబ ఫీ అహ్వాలుస్సహాబ" ఆంగ్ల పీఠికలో ఇలా వ్రాశాడు.

"ముస్లింల మాదిరిగా 'హదీసు ఉల్లేఖకుల చరిత్ర' (అస్మావుర్రిజాల్) వంటి బ్రహ్మాండమైన విద్యను ఆవిష్కరించిన జాతి ఏదీ గతించనూ లేదు. వర్తమానంలోనూ అలాంటి జాతిలేదు. ఆ కృషి ఫలితంగా నేడు ఐదు లక్షల మంది ప్రముఖుల స్థితిగతులు తెలుస్తాయి."

హదీసువేత్తలు "అస్మావుర్రిజాల్" లో ఒక్కో ఉల్లేఖకుని విశ్వాసం, విధానం, నైతికత, దైవభక్తి పరాయణత, నిజాయితీ తత్పరత, విశ్వసనీయత, సదాచారం, జ్ఞాపకశక్తి, విషయావగాహనలను తమపరిశోధనా గీటురాయిపై పరికించారు. ఎవరి భయప్రలోభాలకూ తలొగ్గకుండా, ఎవరి ప్రశంసలనూ ఆశించకుండా తమ అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తపరిచారు. హదీసులను వక్రీకరించే, హదీసులలో అసత్యాన్ని రంగరించేవారి పేర్లను వేరుపరచారు. ఏదేని హదీసులో ఉల్లేఖకుడు తన తరపున ఏదైనా పదాన్ని పెంచినట్టు కనిపిస్తే దానిని గుర్తుపెట్టారు. ఎక్కడైనా దాని ప్రామాణికతలో తేడా కనబడితే దానిని బహిర్గతం చేయటమే గాకుండా అటువంటి హదీసులను వర్గీకరించారు. ధర్మంలో కొత్తపుంతలు తొక్కి విశ్వాస పరంగా పెడత్రోవపట్టిన వారి హదీసులకు ఒక స్థాయిని జ్ఞాపకశక్తి సన్నగిల్లిన వారి హదీసులకు వేరొక స్థాయిని కల్పించారు. ఉల్లేఖకుల పేర్లు, వంశం పేరు, తాతముత్తాతల పేర్లు, గురువుల పేర్లు ఒకలాగే ఉండి అయోమయం నెలకొనే ప్రమాదం ఉందన్న సందర్భంలో అలాంటి వాటి కోసం వేరుగా కొన్ని నియమాలను నిర్ధారించారు. అలాగే సహీహ్ హదీసుల విషయంలో కూడా వర్గీకరణ పద్ధతిని పాటించారు. ఉల్లేఖకుల సంఖ్యను బట్టి హదీసులకు వేర్వేరు పేర్లు పెట్టబడ్డాయి. సహీహ్ అయినప్పటికీ బాహ్యంలో ఆక్షేపణీయంగా ఆగుపించిన హదీసుల కోసం వేరుగా నిబంధనావళి తయారు చేయబడింది. హదీసులను ఉల్లేఖించే సమయంలో ఒకే భావార్థాన్ని ఇచ్చే పదాలు వేర్వేరు సందర్భాల కోసం ప్రత్యేకించబడ్డాయి. హదీసు రక్షణ కోసం హదీసు పండితులు నూరుకు పైగా విద్యల (విధానాల)కు పునాది వేశారంటే, వాటి ఆధారంగా వేలాది పుస్తకాలు రచించబడ్డాయంటే వారి విద్యావిషయక సేవలు ఎంత గొప్పవో ఊహించవచ్చు.

హదీసుపై ఆక్షేపణలు

హదీసుల రక్షణకై హదీసువేత్తలు చేసిన అపారమైన ధనప్రాణ త్యాగాలను, నిరంతర శ్రమను పరిశీలించిన మీదట ఇప్పుడు మనం అసలు విషయం వైపుకు–అంటే, "హదీసు నిరాకరణ" వైపుకు వద్దాం. హదీసును నిరాకరించేవారి అభ్యంతరాలలో కొన్ని ముఖ్యమైన వాటిని ఇక్కడ పొందుపరచటం జరిగింది.

1. బుద్ధికందని హదీసులు నమ్మశక్యం కానివి.
2. ఖుర్‌ఆన్‌కు వ్యతిరేకంగా ఉన్న హదీసులు నమ్మశక్యం కానివి.
3. చారిత్రక సత్యాలకు విరుద్ధంగా ఉన్న హదీసులు విశ్వసనీయం కావు.
4. శాస్త్రీయ అనుభవాలకు, ప్రయోగాలకు విరుద్ధంగా ఉన్న హదీసులు విశ్వాసార్హం కావు.
5. హదీసు ఉల్లేఖకులు మానవమాత్రులే కావటం చేత వారి ఉల్లేఖనాలలో దోషానికి ఆస్కార ముంటుంది. కాబట్టి హదీసువేత్తల పరిశోధనలు పూర్తిగా ఆధారపడదగినవి కావు.
6. సహీహ్ హదీసులతో పాటు బలహీనమైన హదీసులు, కాల్పనిక హదీసులుకూడా కలగలసినపుడు హదీసువేత్తలు తమ మనోనేత్రాన్ని, మేధస్సును ఉపయోగించి వాటి ప్రకారం హదీసులను స్వీకరించారుకదా! అటువంటప్పుడు వారి కృషిలో కూడా పొరపాట్లు జరిగి ఉండవన్న గ్యారంటీ ఏముంది?
7. ఏ హదీసులలోనయితే అశ్లీల ప్రస్తావన ఉందో అవి నమ్మశక్యం కానివి.
8. హదీసు ఇమాములలో అనేకులు పారసీకులు, వారు ఇరానీ ప్రభుత్వంతో కుమ్మక్కయి ఇస్లాం విచ్ఛిన్నం కొరకు కుట్ర పన్ని అసంఖ్యాకమయిన హదీసులను సృష్టించారు.
9. హదీసుల క్రోడీకరణాకార్యం మహాప్రవక్త (సఅసం) పరమపదించిన రెండువందల సంవత్సరాల తరువాత జరిగింది. కనుక దీనిని విశ్వసించటం సాధ్యం కాదు. హదీసుల విషయంలో వీరి ఆక్షేపణలన్నింటికీ వివరంగా సమాధానమివ్వటానికి ఇక్కడ వీలుపడదు. అందుచేత హదీసుల క్రోడీకరణకు సంబంధించి వారు చేసిన చివరి ఆక్షేపణ (9వది)కు కూలంకషంగా సమాధానం ఇవ్వడంతోనే సరిపుచ్చదలిచాము.

హదీసుల క్రోడీకరణ

హదీసుల క్రోడీకరణా ప్రక్రియ మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం) పరమపదించిన రెండువందల లేక రెండువందల యాభై సంవత్సరాల తరువాత ఇమామ్ బుఖారీ, ఇమామ్ ముస్లిం, ఇమామ్ అబూదావూద్, ఇమామ్ నసాయి, ఇమామ్ ఇబ్నెమాజ (రహ్మ.లై)ల కాలంలో మొదలయింది. అందుచేత ఈ హదీసుల సేకరణ ఏ విధంగానూ విశ్వసనీయం కాదు అన్నది వారి ఆక్షేపణ.

ఈ సందర్భంగా అన్నింటికన్నా ముందు ఒక అపోహను దూరం చేయదలిచాము. అదేమంటే, దైవప్రవక్త (సఅసం)గారి కాలంలో వ్రాత లేక పుస్తక ప్రచురణల రివాజు సర్వసామాన్యం కాలేదు. ప్రజలు జ్ఞాపకశక్తిపైనే ఆధారపడేవారు. అదీగాక, దైవప్రవక్త (సఅసం) గారి వద్ద శాశ్వతంగా లేఖకులుగా పనిచేసిన ప్రియసహచరుల(ర.అ) పేర్లను కూడా దిగువనిస్తున్నాము. అవసరం ఏర్పడినప్పుడల్లా దైవప్రవక్త(స) ఆ లేఖకుల చేత వివిధ తెగలతో

చేసుకున్న ఒడంబడికలను గురించి వ్రాయించేవారు. ఉత్తరాలు, లెక్కలు, ప్రభుత్వాదేశాలు, ధార్మిక అంశాలు మొదలైన వివరాలను కూడా వ్రాతపూర్వకంగా రికార్డు చేయించేవారు. ఒక్కో సహాబీ (సహచరుడు) ఒక్కో విధిని ప్రత్యేకంగా నిర్వహించేవారు చరిత్ర గ్రంథాలలో ఈ విషయం పొందుపరచబడి ఉంది. వారి పేర్లు ఇవి.

1. హజ్రత్ ఖాలిద్ బిద్ సయీద్ బిన్ అస్ (ర.అ) 2. హజ్రత్ ముగైర బిన్ షేబ (ర.అ). 3. హజ్రత్ హుసైన్ బిన్ సమీర్ (ర.అ) 4. హజ్రత్ జహీమ్ బిన్ సలత్ (ర.అ) 5. హజ్రత్ హుజైఫ బిన్ యమాన్ (ర.అ) 6. హజ్రత్ మాఖీబ్ బిన్ అబీ ఫాతిమా (ర.అ) 7. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అర్ఖమ్ (ర.అ) 8. హజ్రత్ అలా బిన్ ఉఖబ (ర.అ) 9. హజ్రత్ జుబైర్ బిన్ అవామ్ (ర.అ) 10. హజ్రత్ ఉస్మాన్ బిన్ అఫాన్ (ర.అ) 11. హజ్రత్ ముఆవియ బిన్ అబీ సుఫ్యాన్ (ర.అ) 12. హజ్రత్ అలీ బిన్ అబీ తాలిబ్ (ర.అ) 13. హజ్రత్ జైద్ బిన్ సాబిత్ అన్సారీ (ర.అ) 14. హజ్రత్ హన్జల బిన్ రబీ (ర.అ) 15. హజ్రత్ అలా బిన్ హజ్‌రమీ (ర.అ) 16. హజ్రత్ అబాన్ బిన్ సయీద్ (ర.అ) 17. హజ్రత్ ఉబై మిన్ కాబ్ (ర.అ).

దైవప్రవక్త (సఅసం) కాలంలోని మరికొందరు ప్రియసహచరుల పేర్లు దిగువనివ్వబడుతున్నాయి. వారు దైవప్రవక్త (సఅసం) సన్నిధిలో సేవకులుగానయితే ఉండలేదు గాని చదవడం, వ్రాయటం వారికి వచ్చు. వారి పేర్లు ఇవి:

1. హజ్రత్ కాబ్ బిన్ మాలిక్ (ర.అ) 2. హజ్రత్ ఉమర్ బిన్ ఖత్తాబ్ (ర.అ) 3.హజ్రత్ ఫాతిమా బిన్తె ఖత్తాబ్ (ర.అన్హా) 4. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (ర.అ) 5.హజ్రత్ ఖబ్బాబ్ బిన్ అరత్ (ర.అ) 6. హజ్రత్ సయీద్ బిన్ జైద్ (ర.అ) 7. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబ్బాస్ (ర.అ) 8. హజ్రత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (ర.అ) 9. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అబీ ఔఫా (ర.అ) 10. హజ్రత్ సాద్ బిన్ ఉబాద (ర.అ) 11. హజ్రత్ సమురి బిన్ జన్దుబ్ (ర.అ) 12. హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ర్ బిన్ అస్ (ర.అ) 13. హజ్రత్ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లా (ర.అ) 14. హజ్రత్ హాజిబ్ బిన్ అబీ బల్తఅ (ర.అ) 15. హజ్రత్ అబూహురైర (ర.అ) 16. హజ్రత్ రాఫె బిన్ ఖదీజ్ (ర.అ) 17. హజ్రత్ అబూరాఫె మిస్రీ (ర.అ).

దైవప్రవక్త (సఅసం) సమక్షంలో వివిధ సేవలిందించడంతో పాటు సహాబాక్రామ్ (ర.అ) , తమ తమ అభిరుచికి, కోర్కెకనుగుణంగా దైవప్రవక్త (సఅసం) గారి పలుకులనూ ఆచరణలను నోట్ చేసుకునే వారు. కొంత మంది ప్రియసహచరులకైతే ప్రవక్త (సఅసం) తన హదీసులను వ్రాసుకునేందుకు అనుమతి ఇచ్చారు. హజ్రత్ రాఫె బిన్ ఖదీజ్ (ర.అ) ఇలా అంటున్నారు- “ మేము దైవప్రవక్త (సఅసం) సన్నిధికి వెళ్ళి, ‘ ఓ దైవప్రవక్తా మేము మీ నోట ఎన్నో విషయాలను వింటున్నాము. వాటిని లిఖిత పూర్వకంగా

భద్రపరుస్తున్నాము. ఈ విషయంలో మీ అభిప్రాయం ఏమిటీ?' అని ప్రశ్నించగా, " వ్రాసుకోండి. ఇందులో ఎలాంటి ఆక్షేపణీయం లేదు" అని బదులిచ్చారు. హజ్రత్ అబూరాఫె మిస్రీ(ర.అ) మహాప్రవక్త (సఅసం) నుండి హదీసులను వ్రాసుకునే అనుమతి కోరగా ఆయన (స) అందుకు అనుమ తించారు. హజ్రత్ అనస్ (ర.అ) కథనం ప్రకారం ఒక వ్యక్తి వచ్చి, తనకు హదీసులు జ్ఞాపకముండటం లేదని విన్నవించుకోగా, " నీచేతి సహాయం పొందు" (అంటే - వ్రాసుకో) అని దైవప్రవక్త (సఅసం) వారు ఉపదేశించారు.

హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ అమ్ర్ బిన్ అస్ (ర.అ) ఇలా తెలియజేశారు. దైవప్రవక్త (సఅసం) గారి పవిత్రనోట ఏది విన్నా నేను దానిని వ్రాసుకునేవాణ్ణి. దాన్ని బాగా కంఠస్థం చేసుకోవాలన్నది నా ఉద్దేశ్యం. అయితే ఇలా చేయడాన్ని గమనించిన ఖురైషులు నన్ను వారించారు. ముహమ్మద్ (సఅసం) గారు కూడా మానవమాత్రులే కదా, ఆయన ఎప్పుడైనా. కోపంలో ఏదైనా అనేసే అవకాశం ఉంది కదా! అని వాళ్లు నాకు నచ్చచెప్పారు. అందువల్ల నేను వ్రాసుకోవటం మానేశాను. సందర్భవశాత్తు ఈ సంగతిని దైవప్రవక్త (సఅసం) గారి సమక్షంలో ప్రస్తావించగా, " నా ద్వారా ఏది విన్నా తప్పకుండా వ్రాసుకోండి. ఎవరి ఆధీనంలో నా ప్రాణముందో ఆయన సాక్షిగా (చెబుతున్నాను)! నా నోట సత్యం తప్ప మరో మాట వెలువడదు" అని మహనీయ ముహమ్మద్ (సఅసం) వారు చెప్పారు. హజ్రత్ జైద్ బిన్ సాబిత్ (ర.అ) గారినైతే మహాప్రవక్త (సఅసం) విదేశీ భాషను చదవటం, వ్రాయటం నేర్చుకోమని ప్రత్యేకంగా ఆదేశించారు. "ఖుర్ఆన్ తప్ప నా నుండి మరో విషయాన్ని లిఖించండి" అని ఉన్న హదీసును గురించి కూడా ఇక్కడ వివరించడం అవసరం. ఖుర్ఆన్ అవతరణ సమయంలో దైవప్రవక్త (స) ఖుర్ఆన్ వచనాలతో పాటు వాటికి వ్యాఖ్యానంగా, తాత్పర్యంగా పలికినదంతా సహచరులు (ర.అ) ఒకే చోట వ్రాసుకునేవారు. అది గమనించిన దైవప్రవక్త (సఅసం) " మీరు వ్రాసేదేమిటి?" అని అడిగారు. " తమరు ఏదైతే సెలవిస్తున్నారో అదంతా లిఖిస్తున్నాము" అని ప్రియసహచరులు (ర.అ) బదులిచ్చారు. అది విని " ఏమిటి? దైవగ్రంథంతో పాటు మరో గ్రంథం కూడా లిఖించబడుతున్నదా? దైవగ్రంథాన్ని వేరుగా, స్వచ్ఛంగా ఉంచండి" అని ఉపదేశించారు. దైవప్రవక్త (సఅసం) గారి ఈ పలుకుల వల్ల స్పష్టంగా అర్థమయ్యేదేమిటంటే, ప్రవక్త సహచరులు ఖుర్ఆన్ వాక్యాలతో పాటు వాటి భావాన్ని (హదీసులను) కూడా ఒకే చోట గ్రంథస్థం చేస్తుండగా వాటిని వేర్వేరుగా ఉంచమని మాత్రం ప్రవక్త (సఅసం) ఆదేశించారు. అంతేగాని హదీసులను లిఖించరాదన్నది. దాని ఉద్దేశ్యం ఎంతమాత్రం కాదు

ఈ వివరాల తరువాత దైవప్రవక్త (సఅసం) (హిజ్రీ 11 వరకు) కాలంలో రూపొందిన లేఖనాలు, హదీసు క్రోడీకరణల దృష్టాంతానికి వద్దాం. దైవప్రవక్త (సఅసం) గారి పలుకులు, ఆచరణలతో పాటు, ఆయన (స) వ్రాయించిన లేఖలు, చేసుకున్న ఒడంబడికలు, ప్రభుత్వ

అధికారులకు జారీ చేసిన ఆజ్ఞలు, సూచనలు అన్నీ హదీసులుగా వ్యవహరించబడతాయన్న సంగతిని ఇక్కడ మనం గుర్తుంచుకోవాలి.

దైవప్రవక్త (స), దైవప్రవక్త ప్రియసహచరుల (ర.అన్హుం) కాలాల్లో (హిజ్రీ.శ.110 వరకు) హదీసుల గ్రంథస్థం మరియు క్రోడీకరణ

1. కితాబుస్సదఖ: హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (ర.అ) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సఅసం) తన జీవితంలోని చివరి రోజుల్లో ప్రభుత్వ అధికారులకు పంపే ఉద్దేశ్యంతో "కితాబుస్సదఖ" వ్రాయించారు. అందులో పశువుల జకాత్ గురించిన అంశాలున్నాయి. (తిర్మిజీ)

2. సహీఫ అమ్ర్ బిన్ హజమ్: దైవప్రవక్త (సఅసం) యమన్ గవర్నర్ హజ్రత్ అమ్ర్ బిన్ హజమ్ (ర.అ) ఒక సూచనా పత్రం వ్రాయించి పంపారు. అందులో తిలావతె ఖుర్ఆన్, నమాజ్, జకాత్, తలాఖ్, ఇత్ఖ్ (బానిసకు స్వేచ్ఛ నొసగటం), ఖిసాస్ (హతునికి ర పరిహారం), దియత్ (రక్త శుల్కం), ఇంకా విద్యుక్త ధర్మాలు సంప్రదాయాలు, ఘోర అపరాధాల ఇత్యాది విషయాలను గురించి వివరంగా పొందుపరిచారు.

(అహ్మద్, అబూదావూద్, నసాయి, దారెఖుత్నీ, హాకిమ్)

3. సహీఫ అలీ: దైవప్రవక్త (సఅసం) గారు హజ్రత్ అలీ (ర.అ) పేర ఒక సూచనాపత్రం వ్రాయించి ఇచ్చారు. దాని గురించి హజ్రత్ అలీ (ర.అ) ఇలా అంటున్నారు. దైవసాక్షి! వ వద్ద దైవగ్రంథం మరియు సహీఫా తప్ప మరో పుస్తకం చదవటానికి ఉండేది కాదు. సహీఫాను దైవప్రవక్త (సఅసం) ప్రసాదించారు. అందులో జకాత్ అంశాలు పొందు పరచబ ఉన్నాయి. (అహ్మద్

4. సహీఫ వాయల్ బిన్ హజ్ర్: హజ్రత్ వాయల్ బిన్ హజ్ర్ (ర.అ) తన ప్రాంతవై హజర్మోత్‌కు ప్రయాణం కట్టినపుడు మహాప్రవక్త ముహమ్మద్ (సఅసం) ఆయన కొర నమాజ్, రోజా, జకాత్, నికాహ్, వడ్డీ, మద్యపానం తదితర అంశాలకు సంబంధించి సహీఫా నొకదాన్ని తయారు చేయించి ఇచ్చారు. (తిర్మి

5. సహీఫ సాద్ బిన్ ఉబాదా (ర.అ): హజ్రత్ సాద్ బిన్ ఉబాద (ర.అ) స్వయం దైవప్రవక్త (సఅసం) నుండి హదీసులు విని ఈ సహీఫాను సంకలనం చేశారు (తిర్మి

6. సహీఫ సమురం బిన్ జున్దుబ్ : హ|జత్ సమురం బిన్ జున్దుబ్ (ర.అ) ఈ సహీఫాను దైవప్రవక్త (సఅసం) గారి పవిత్ర జీవిత కాలంలోనే తయారు చేశారు. తరువాత అది ఆయన పుత్రుడు హ|జత్ సల్మాన్ (రహ్మ.లై) భాగంలోకి వచ్చింది. (హిఫాజతె హదీస్)

7. సహీఫ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లాహ్ : హ|జత్ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లాహ్ (ర.అ)గారు సంకలనం చేసిన ఈ సహీఫ హజ్ నియమ నిబంధనలకు సంబంధించిన హదీసులతో కూడుకున్నది. (ముస్లిమ్)

8. సహీఫ అనస్ బిన్ మాలిక్ : దైవప్రవక్త (సఅసం) ప్రత్యేక సేవకులుగా ఉన్న హ|జత్ అనస్ బిన్ మాలిక్ (ర.అ) ప్రవక్తగారి హదీసులను విని స్వయంగా లిఖించారు. తరువాత వాటిని దైవప్రవక్త (సఅసం) కు వినిపించి సత్యమని ధృవీకరించుకున్నారు. (హకీమ్)

9. సహీఫ అబ్దుల్లాహ్ బిన్ అబ్బాస్ : హ|జత్ అబ్దుల్లాహ్ బిన్ అబ్బాస్ (ర.అ) దగ్గర హదీసులతో కూడిన పుస్తకాలు అనేకం ఉండేవి (తిర్మిజీ). ఆయన (ర.అ) మరణించే నాటికి ఆ పుస్తకాలు ఒక ఒంటె మోయగలిగినన్ని ఉండేవి. (ఇబ్నెసాద్)

10. సహీఫ సాదిఖ : హ|జత్ అబ్దుల్లాహ్ బిన్ అమ్ర్ బిన్ అస్ (ర.అ) దగ్గర హదీసుల ఓ పెద్ద నిధి ఉండేది. వాటి గురించి ఆయన స్వయంగా ఇలా చెప్పేవారు. "ఇది సాదిఖ (సత్యవంతమైనది). దీనిని నేను స్వయంగా దైవప్రవక్త (సఅసం) నోట విని లిఖించాను." (దారిమీ)[1]

11. సహీఫ ఉమర్ బిన్ ఖత్తాబ్ : ఈ సహీఫాలో దానధర్మాలు మరియు జకాత్ గురించిన ఆదేశాలు ఉండేవి. దీని గురించి ఇమామ్ మాలిక్ (రహ్మ.లై) ఇలా అన్నారు. 'నేను హ|జత్ ఉమర్ (ర.అ) గారి పుస్తకాన్ని స్వయంగా చదివాను. (ముఅత్తా ఇమామ్ మాలిక్)

12. సహీఫ ఉస్మాన్ : ఈ సహీఫాలో జకాత్‌కు సంబంధించిన ఆదేశాలన్నీ పొందు పరచబడ్డాయి. (బుఖారీ)

13. సహీఫా అబ్దుల్లాహ్ బిన్ మస్వూద్: హ|జత్ అబ్దుల్లా బిన్ మస్వూద్ (ర.అ) గారి పుత్రులు హ|జత్ అబ్దుర్రహ్మాన్, ఈ సహీఫాను తన తండ్రిగారు స్వహస్తాలతో వ్రాసారని ఒట్టేసి మరీ చెబుతుండేవారు.

---

1. సయ్యద్ అబూబకర్ గజ్నవీ (రహ్మ.లై) పరిశోధన ప్రకారం "సహీఫయె సాధిఖ" లో 5,374కి పైె చిలుకు హదీసులు ఉండేవి. బుఖారీ, ముస్లింలలో పునరాగమనం కాని హదీసులు 4 వేలకు మించలేదన్న సంగతి ఇక్కడ గమనార్హం. (కితాబె హదీస్ అహదె నబవీ).

14. ముస్నద్ అబూహురైర: దీని ప్రతులు సహాబా కాలంలోనే వ్రాయబడ్డాయి. దీని నకలు ఒకటి హజ్రత్ ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ (రహ్మ.లై) తండ్రియగు అబ్దుల్ అజీజ్ మర్వాన్ (రహ్మ.లై) – ఈజిప్టు గవర్నర్ (మరణం–86) వద్ద ఉండేది. (బుఖారీ)

15. ఖుత్బా ఫతె మక్కా : ఒక యమన్ వాసి అయిన అబూషాహ్ అభ్యర్థనపై దైవప్రవక్త (సఅసం) తన సవివరమైన ప్రసంగాన్ని వ్రాసేందుకు ఆదేశించారు. (బుఖారీ)

16. రివాయాత్ హజ్రత్ ఆయిషా సిద్ధిఖా (ర.అన్హా): హజ్రత్ ఆయిషా సిద్దీఖా (ర.అ) గారి ఉల్లేఖనాలను ఆమె శిష్యుడు ఉర్వ బిన్ జుబైర్ (ర.అ) వ్రాతపూర్వకంగా భద్రపరిచారు.

17. సహీఫ సహీహ: ఈ సహీఫాను హజ్రత్ అబూహురైర (ర.అ) సంకలనం చేసి తన శిష్యుడైన హిమామ్ బిన్ ముంబ (రహ్మ.లై)కు డిక్టేట్ చేశారు. ఇందులో 138 హదీసులు ఉన్నాయి. వాటిలో చాలా వరకు గుణగణాలతో ముడిపడిన హదీసులే. ఈ సహీఫా భారత్, పాక్‌లలోనూ ప్రచురితమయ్యింది. హజ్రత్ అబూహురైర (ర.జి) గారి మరణం హిజ్రీ శకం. 59వ ఏట సంభవించింది. దీన్ని బట్టి అత్యంత విలువైన ఈ చారిత్రక రచన సహాబా కాలం నాటి విశిష్టమైన జ్ఞాపికగా నిలిచిపోతుంది. ఈ సహీఫా యొక్క ఒక ప్రతి 6వ శతాబ్ధిలో లిఖించబడింది. ప్రముఖ పరిశోధకుడు డా.హమీదుల్లాహ్ (భారతదేశంలో జన్మించిన ఈ మేధావి ప్రస్తుతం పారిస్‌లో ఉన్నారు) డెమాస్కస్‌కు చెందిన జాహిరియ లైబ్రరీలో దీన్ని కనుగొన్నారు. కాగా ఈ సహీఫా యొక్క మరో ప్రతి 12వ శతాబ్దిలో లిఖించబడింది. దానిని బెర్లిన్ లైబ్రరీ నుండి వెలికి తీసిన ఘనత కూడా డా.హమీదుల్లాహ్ గారికే దక్కింది. ఈ రెండు ప్రతుల్లోని అన్ని హదీసులు ఒకే విధంగా ఉన్నాయి. వాటిలో ఒక్క అక్షరం కూడా తేడా లేదు. సహీఫా హిమామ్ బిన్ ముంబగా కూడా వ్యవహరించబడే ఈ సహీఫా సహీహ్‌లోని హదీసులన్నీ యధాతథంగా ముస్నద్ అహ్మద్‌లో లభించటమే గాకుండా సిహాసిత్తాగా పేరుమోసిన గ్రంథాలన్నింటిలోనూ అవి హజ్రత్ అబూహురైర (ర.అ) రెఫరెన్సు ద్వారా లభిస్తాయి. దీన్ని బట్టి తెలిసేదేమిటంటే హదీసులు దైవప్రవక్త (సఅసం) మరియు ప్రియ సహచరుల (ర.అన్హు) కాలంలోనే గ్రంథస్థం కాసాగాయి. అదీ గాక సహీఫాలలో ఉన్న హదీసులన్నీ ముస్నద్ అహ్మద్ మరియు సిహాసిత్తా (షడ్రిజాలు)కు చెందిన గ్రంథాలలో హెచ్చుతగ్గులు లేకుండా లభిస్తాయి. హదీసుల ప్రామాణికతకు ఇంతకన్నా రుజువు ఇంకేం కావాలి?

18. సహీఫ బషీర్ బిన్ నహీక్ : హజ్రత్ అబూహురైర (ర.అ) గారి వద్ద శిష్యరికం చేసిన మరో శిష్యుడు బషీర్ బిన్ నహీక్ (రహ్మ.లై) దీనిని సంకలనం చేశారు. దీనిని హజ్రత్ అబూహురైరకు వినిపించి మరీ ధృవీకరణ చేసుకున్నారు.(జామె బయానుల్ ఇల్మ్)

teluguislam.net

19. ముక్తూబాతె హజ్రత్ నాఫె : ఈ మక్తూబాత్‌లను హజ్రత్ అబ్దుల్లా బిన్ ఉమర్ (ర.అ) గారు డిక్టేట్ చేయగా, హజ్రత్ నాఫె(ర.అ) లిఖించారు. (దారిమి)

20. ఖుతూత్ వ వసాయిఖ్ : హదీసు పుస్తకాలతో పాటు ఆయన (సఅసం) వ్రాయించిన ఉత్తరాల, ఒడంబడికల సంఖ్య వందల్లో ఉంది. వాటిలో కొన్ని ఇవి:

అ) సంవిధాన ఒడంబడిక: హిజ్రత్ తరువాత మదీనాపురములో ఇస్లామీయ రాజ్యానికి పునాది వేయగానే ఆయన (స) ముస్లిములు - ముస్లిమేతరుల హక్కులు-బాధ్యతలకు సంబంధించిన 53 ప్రకరణల సంవిధానిక ఒడంబడిక నొకదాన్ని నిర్ధారించారు. అది అప్పటికప్పుడు వ్రాతపూర్వకంగా భద్రపరచబడింది. (ఇబ్నెహిషామ్)

ఆ) హుదైబియా ఒప్పందం తరువాత దైవప్రవక్త (సఅసం) రోము, గ్రీకు చక్రవర్తులకు, మఖూఖస్ మరియు నజాషీ చక్రవర్తులకు, బహ్రైయిన్, అమ్మాన్, డెమాస్కస్, యమామ, నజద్, దూతుల్ జందల్ మరియు హుమైర్ తెగ సర్దారులకు సందేశప్రధానమైన ఉత్తరాలు పంపించారు. (దైవప్రవక్త(స) రాజకీయ జీవితం)

ఇ) ఒక సైనికబృందాన్ని యుద్ధానికి పంపిస్తూ దైవప్రవక్త (స) సేనాధిపతికి ఒకలేఖ వ్రాయించి ఇచ్చారు. ఫలానా చోటికి వెళ్ళే దాకా ఈ లేఖను తెరచి చదవరాదని కూడా ఆదేశించారు. ఆ స్థలానికి చేరిన తరువాతనే సేనాధిపతి ఉత్తరం తెరచి దైవప్రవక్త (సఅసం) సూచనలను ప్రజలకు వినిపించారు. (బుఖారి)

ఈ) హిజ్రత్ చేస్తున్నప్పుడు సురాఖా బిన్ మాలిక్‌కు " పర్వానా అమన్" ను వ్రాయించి ఇచ్చారు (ఇబ్నెహిషామ్)

ఉ) తన బానిస హజ్రత్ రాఫె(ర.అ) మరియు హజ్రత్ అలాయి (ర.అ) లకు స్వేచ్ఛ నొసంగేటప్పుడు వ్రాతపూర్వకంగా స్వాతంత్ర్య హామీని ఇచ్చారు. (ముకద్దమా సహీఫయె హమ్మామ్, ముస్నద్ అహ్మద్)

ఊ) హి.శ.2వ ఏట బనీ జమ్రాతెగతో, 5వ ఏట ఫరాజ్ మరియు బనీ గిత్ఫాన్‌తో, 6వ ఏటమక్కా ఖురైషులతో, 9వ ఏట అకీదర్ బిన్ అబ్దుల్ మాలిక్‌తో వ్రాత పూర్తకమైన ఒప్పందాలు జరిగాయి. (తబ్రానీ, ఇబ్నెసాద్, ఇబ్నెహిషామ్, అల్ వసాయిఖ్)

క) ఖైబర్‌కు చెందిన ఒక యూదుడు ఒక సహాబీని హత్యచేసినందుకు 'దియత్' చెల్లించవలసిందిగా వ్రాతపూర్వకమైన ఆదేశం జారీ చేయబడింది. (బుఖారీ, ముస్లిం)

చ) యమన్ గవర్నర్ అయిన హజ్రత్ ముఆజ్ (ర.అ) గారి అబ్బాయి చనిపోయి నప్పుడు వ్రాతపూర్వకంగా సంతాప సందేశం పంపించారు. (ముస్తద్రక్ హాకీమ్)

ట) మక్కా వాసులకు ఆహార పదార్థాలను సరఫరా చేయటం అపరాధమని హజ్రత్

సుమామ(ర.అ)కు లిఖిత పూర్వకంగా సూచనలు జారీ చేశారు. (ఫత్‌హుల్ బారీ)

త) హజ్రత్ బిలాల్ బిన్ హారిస్ ముజ్‌ని (ర.అ)కి ఖుదస్ పర్వతం వద్ద స్థలం ఇవ్వమని లిఖితపూర్వకమైన ఆజ్ఞాపత్రం జారీ చేశారు. (అబూదావూద్)

ప) వివిధ తెగల పేర 'దియత్' (రక్తశుల్కం) కు సంబంధించిన వివరాలను వ్రాయించి పంపించారు. (ముస్లిం)

తాబయీన్‌ల కాలంలో (హి.శ.181 వరకు) హదీసు క్రోడీకరణ:

తాబయిన్‌ల (ప్రవక్త ప్రియసహచరుల తరువాతి తరం) కాలంలో హదీసు సంరక్షకుల ఓ సమూహం తయారై అది, దైవప్రవక్త (స) కాలంలోనూ, సహాబా కాలంలోనూ లిఖించబడిన, సేకరించబడిన హదీసులతో పాటు ఇంకా ఇతర హదీసులను కూడా చేర్చి హదీసుల ఓ భారీ నిధిని తయారు చేశారు. ఈ కాలంలోని కొన్ని రచనలు ఇవి:

1. హజ్రత్ ఉర్వ (ర.అ) గారు యుద్ధాలకు సంబంధించిన హదీసులను సంకలనం చేశారు. (తహ్‌జీ బుత్తహ్‌జీబ్: సం–7)
2. హజ్రత్ తావుస్ (రహ్మ.లై) గారు "దియత్" గురించిన హదీసులను సేకరించారు. (బైహఖీ)
3. హజ్రత్ ఖాలిద్ బిన్ మాదాన్ అల్ కలాయి (రహ్మ.లై) వివిధ హదీసులను సేకరించారు. (తజ్‌కి రతుల్ హుఫ్ఫాజ్: సం–1)
4. హజ్రత్ వహాబ్ బిన్ ముంబ (రహ్మ.లై) గారు హజ్రత్ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లా (ర.అ) గారి ఉల్లేఖనాల సంకలనాన్ని రూపొందించారు. (తహ్‌జీ బుత్తహ్‌జీబ్)
5. హజ్రత్ సల్మాన్ (రహ్మ.లై) లష్కరీ కూడా హజ్రత్ జాబిర్ బిన్ అబ్దుల్లా (ర.అ) గారి ఉల్లేఖనాల సంకలనాన్ని రూపొందించారు. (తహ్‌జీ బుత్తహ్‌జీబ్)
6. హజ్రత్ అబూ జినాద్ (రహ్మ.లై) తన గురువుగారి నుండి ధర్మాధర్మాలకు (హలాల్–హరాంలకు) సంబంధించిన హదీసులన్నింటినీ లిఖించారు. (జామె బయానుల్ ఇల్మ్: సం–1)
7. ఇమామ్ మాలిక్ (రహ్మ.లై) హదీసులకు సంబంధించిన ప్రామాణికమైన సంకలనాన్ని "ముఅత్తా ఇమామ్ మాలిక్" పేరుతో తయారు చేశారు. హదీసు గ్రంథాలలో దీనికున్న విశిష్ఠ స్థానం జగద్విదితమే.
8. ముహమ్మద్ బిన్ ముస్లిం బిన్ షిహాబ్ జహ్‌రీ (రహ్మ.లై) గారు తన విద్యాభ్యాస కాలంలో సునన్ మరియు ఆసారె సహాబా గురించి రచన చేశారు. (జామె బయానుల్ ఇల్మ్: సం1)
9. హజ్రత్ ఉమర్ బిన్ అబ్దుల్ అజీజ్ (రహ్మ.లై) తన ఖిలాఫత్ కాలంలో (హిజ్రీ 99వ సంవత్సరం సఫర్ మాసంలోనూ, హిజ్రీ 101 వ సంవత్సరం రజబ్ నెలలోనూ)

teluguislam.net

హదీసుల క్రోడీకరణ కోసం ప్రభుత్వ స్థాయిలో ఏర్పాట్లు చేయించారు. ఈ ఆశయం కోసం ఆయన ఇస్లామీయ రాజ్యంలోని హదీసు విద్యాకోవిధులందరికీ హదీసులను సేకరించవలసిందిగా ఫర్మానా జారీ చేశారు. తత్ఫలితంగా ఎన్నో హదీసు సంకలనాలు రాజధాని డెమాస్కస్‌కు చేరుకున్నాయి. ఈ హదీసు సంకలనాలను పరిశీలించి, వాటిని క్రమబద్ధీకరించే బాధ్యత ప్రఖ్యాత తాబయి, హదీసు విద్వాంసులు అయిన ముహమ్మద్ బిన్ ముస్లిం బిన్ షిహాబ్ జుహ్రీ (మరణం హిజ్రీ124)కి అప్పగించబడింది. ఆయన చేసిన నకళ్లు ఇస్లామీయ రాజ్యంలోని మారు మూలలకు సయితం పంపబడ్డాయి.

ఈ కాలంలోనే హదీసు క్రోడీకరణలో పాలుపంచుకున్న ఇతర హదీసువేత్తల పేర్లు దిగువనిస్తున్నాము.

1. అబ్దుల్ అజీజ్ బిన్ జరీహ్ అల్ బసరీ (రహ్మ.లై) మక్కా ముకర్రమాలో నివసించేవారు. ఈయన హిజ్రీ. 150 లో కన్నుమూశారు.
2. ముహమ్మద్ బిన్ ఇస్హాఖ్ (రహ్మ.లై) మదీనా మునవ్వరాలో ఉండేవారు. ఈయన హి.శ. 151లో తనువు చాలించారు.
3. సయీద్ బిన్ రాషిద్ (రహ్మ.లై) యమన్‌లో ఉండేవారు. ఈయన హి.శ. 153 లో పరమపదించారు.
4. సయీద్ బిన్ ఉరూబ (రహ్మ.లై) బస్రాలో నివసించేవారు. ఈయన హి.శ. 156 లో మరణించారు.
5. అబ్దుర్రహ్మాన్ బిన్ అమ్ర్ అవ్‌జాయి (రహ్మ.లై) సిరియాలో నివసించేవారు. హి.శ. 157 లో తనువు చాలించారు.
6. ముహమ్మద్ బిన్ అబ్దుర్రహ్మాన్ (రహ్మ.లై) మదీనా మునవ్వరాలో నివసించేవారు. ఈయన హి.శ. 158 లో కన్నుమూశారు.
7. రబీ బిన్ సబీహ్ (రహ్మ.లై) బస్రాలో ఉండేవారు. హి.శ. 160 లో మరణించారు.
8. సుఫియాన్ సౌరీ(రహ్మ.లై)కూఫాలో నివసించేవారు. హి.శ. 161లో మరణించారు.
9. హమ్మాద్ బిన్ అబీ సలమా(రహ్మ.లై) బస్రాలో నివసించే వారు. హిజ్రీ 167లో అక్కడే తనువు చాలించారు.
10. మాలిక్ బిన్ అనస్ (రహ్మ.లై) మదీనా మునవ్వరాలో నివసించేవారు. హి.శ. 179లో మరణించారు.
11. ఇమామ్ షయిూ, ఇమామ్ జుహ్రీ, ఇమామ్ మక్‌హూల్, ఖాజీ అబూబకర్ హజమీ (రహ్మ.లై) ల అమూల్యమైన రచనలు వాస్తవానికి తాబయీన్ల కాలానికి స్మృతి చిహ్నాలుగా నిలిచిపోతాయి. (హిఫాజతె హదీస్)
12. జామె సుఫియాన్ సౌరీ, జామె ఇబ్నుల్ ముబారక్, జామె ఇమామ్ అవ్‌జాయి,

జామె ఇబ్నె జరీజ్, ముస్నదె అబూహనీఫా, కితాబుల్ ఖిరాజ్ ఖాజీ అబూ యూసుఫ్, కితాబుల్ ఆసార్ ఇమామ్ ముహమ్మద్ వంటి అత్యుత్తమ శ్రేణి పుస్తకాలు ఈ కాలంలోనే లిఖించబడ్డాయి.(ఆయిన-ఎ-పర్వేజియత్, నాల్గవ భాగం)

తాబయీన్ల కాలం తరువాత.........

తాబయీన్ల కాలం (హి.శ.181 వరకు) లో హదీసుల క్రోడీకరణ యొక్క విప్లవాత్మకమైన కృషి ఫలితంగా దీని ప్రాచుర్యం ఎంత శీఘ్రగతిన సాగిందంటే హి.శ. 3వ శతాబ్దిలో ఒక్క "ముస్నద్" తరహా సంకలనాల సంఖ్యే వందకు పైగా ఉంది. ఈ కాలంలోనే హదీసుకు సంబంధించిన సుప్రసిద్ధ గ్రంథాలు – సుననె దారిమి, సహీహ్ బుఖారీ, సహీహ్ ముస్లిం, సునన్ అబూదావూద్, జామె తిర్మిజీ, సునన్ ఇబ్నెమాజ, సునన్ నసాయి సంకలనం అయ్యాయన్నది గమనార్హం.

పైన పేర్కొన బడిన యదార్థాల దృష్ట్యా మనం దృఢవిశ్వాసంతో చెప్పగలిగేదేమిటంటే

ఒకటి:– సహీహ్ హదీసుల ఓ పెద్ద భాగం దైవప్రవక్త (సఅసం) వారి జీవిత కాలంలోనే వ్రాయబడింది.

రెండవది:– దైవప్రవక్త (సఅసం) కాలం మరియు ప్రవక్త ప్రియ సహచరుల వ్రాత పూర్వక సంపద అంతా తాబయీన్లు సంకలనం చేసిన గ్రంథాలలో పొందు పరచ బడటం వల్ల హదీసుల క్రోడీకరణా కార్యంలో దైవప్రవక్త (సఅసం) కాలం నుండి నేటి వరకూ ఎప్పుడూ ఎక్కడా, ఎలాంటి స్తబ్ధత గానీ, అవరోధం గానీ ఏర్పడలేదు.

మూడవది:– సహీహ్ హదీసుల రూపంలో నేడు మనవద్దనున్న సంపద సురక్షిత మైనది, స్వచ్ఛమైనది. దైవప్రవక్త (సఅసం) పరమపదించిన తరువాత ఆ నిధి మనకు బలమయిన, విశ్వసనీయమైన పరంపర ద్వారా అందింది.

పాఠకులారా! దైవప్రవక్త (సఅసం)పరమ పదించిన రెండు వందల లేక రెండు వందల యాభైఏండ్ల తరువాత హదీసులను క్రోడీకరించే పని మొదలైందని చెప్పేవారి మాటలు ఎంత బూటకమైనవో, కాల్పనికమైనవో మీరే ఊహించండి. వాస్తవానికి హదీసులకు వ్యతిరేకంగా వారు లేవనెత్తుతున్న అభ్యంతరాల వెనుక ఉన్న ఉద్దేశ్యం ఒక్కటే ఈ ఆక్షేపణల ముసుగులో ముస్లిం సమాజాన్ని దైవగ్రంథం మరియు దైవప్రవక్త (సఅసం) సంప్రదాయమనే నియమబద్ధ జీవితం నుండి తప్పించి పాశ్చాత్య తరహా సంస్కృతిని ముస్లింలపై రుద్దటం! దైవ చిత్తమయితే ఈ ఎత్తుగడల్లో హదీసు తిరస్కారులు ఎన్నడూ సఫలీకృతులు కాలేరు.